

Xalq həyatının nəğməkarı...

Mirzə Ələkbər Sabirin doğum günüdür

“Hophopnamə”nin döymədiyi qapı, girmədiyi ev qalmadı, onu oxuyanlar da sevdi, oxudanlar da... Zamanında heç bir şair özünü Mirzə Ələkbər Sabir qədər xalqa sevdirməmişdi. Zəngin yaradıcılıq ənənələri və böyük tarixi olan Azərbaycan poeziyası əsrlərin qoynunda bir dağ silsiləsi kimi yüksəlsə, M.Ə. Sabir onun ən uca, ən işıqlı və özəmətli zirvələrindən biridir.

O, 20-ci əsr Azərbaycan ədəbiyyatının böyük simaları arasında öz dəstixəti ilə fərqlənən, şeirimizdə azadlıq və istiqlal duyğularının tərənnümçüsü, satirik şair, görkəmli sənətkardır. Bu gün böyük satira ustasının dünyaya gəlməsindən 162 il ötür.

Sabir bədii yaradıcılığa kiçik yaşlarında, Seyid Əzim Şirvaninin məktəbində oxuduğu zaman başlayıb. İlk şeirlərini Şərqin Firdovsi, Sədi, Füzuli kimi böyük klassiklərinin təsiri ilə yazıb. Onu yeni Azərbaycan şeirinin yaradıcısı olaraq da qiymətləndirirlər.

Maraqlıdır ki, Sabir 43 yaşından sonra yazmağa başlayıb. Bəlkə də 43 illik sükutunun sirri, onun Avropa təhsili ala bilməməsində, rus dilini bilməməsində olub...Amma zaman gəldi və o, “Molla Nəsrəddin” jurnalını əlinə alan kimi nə yazmaq istədiyini başa düşdü. Cəmi altı ilə Azərbaycan ədəbiyyatının klassiki səviyyəsinə yüksəldi. Onun adı Nizami, Xaqani, Füzuli, Vaqif, M.F.Axundov, C.Məmmədquluzadə kimi dahi söz ustaları ilə bir sırada çəkilir. Vaqif sadəliyi, Mirzə Cəlil demokratizmi, Füzuli psixologizmi, Nizami epizmi - bunların hamısı M.Ə.Sabirdə üzvi vəhdət təşkil edirdi.

Sabirin şeirləri içərisində elə parçalara rast gəlirik ki, onlar vicdanımıza nüfuz edir. O, acı-acı gülüşləri ilə öz xalqını oyadan bir şair idi. Əsərləri o qədər sadə, rəvan, xəlqi və qorxmaz ruhdadır ki, azadlıq sevən hər bir insanın ürəyinə yol tapır. Dahi satira ustası xalqın və xalq həyatının nəğməkarı idi, bütün varlığı ilə xalqın müsibət və dərdlərini, ehtiyac və arzularını hiss edib duyur, qələmə alırdı.

O, 1906-cı ildə “Molla Nəsrəddin” jurnalını öz arzularına müvafiq həqiqi bir xalq jurnalı kimi qarşılayıb onun ən sevimli şairi, ən fəal müəlliflərindən biri oldu. Bu zamanand Cəlil Məmmədquluzadə ilə arasında qırılmaz dostluq münasibətləri yarandı. Hər iki sənətkar əməkçi xalqın qanını soran zalım ağalara, yaltaq ruhanilərə sarsıdıcı zərbələr vururdu. Bütün bunların nəticəsi olaraq Sabir özünə çoxlu dost qazandı kimi, düşmən də qazanmışdı. Şeirlərini gizli imzalarla yazmasına baxmayaraq, istər Şamaxıda və Bakıda, istərsə də Azərbaycanın başqa yerlərində və İranda bir çox irticaçılar şairin əsərlərini pisləyir, onun yazdığını oxuyanları kafir

elan edirdilər. Hətta bəzən cahil “din xadimləri” Sabirin ölümünə fitva verir, varlılar ona hədələyici məktublar göndərir, qoçular küçədə yolunu kəsib ağır sözlər deyirdilər.

Sabirin yaradıcılığında məktəbə, maarifçi ziyalıya, elmə, təhsilə köhnəpərəst münasibətin tənqidi mühüm yer tutur. “Bilməm nə görübdür bizim oğlan oxumaqdan”, “Nəçin məktəbə rəğbətım olmayır”, “Uşaqdır”, “Uçitellər”, “Müəllimlər syezdi”, “Oxutmuram, əl çəkin”, “Ürəfa marşı” və s. kimi satiralarında elmsizliyin, savadsızlığın bəlaları, məktəb və təhsil düşmənlərinin ifşası, yalnız elm öyrənməklə özünüdərkini isbatı kimi öz dövrü üçün aktual olan məsələlərdən söz açılmışdı. Sabirin həmin maarifçilik fəaliyyəti bu gün də aktualdır.

Şairin yaradıcılığına boylananda onun uşaqlar üçün yazdığı çox gözəl şeirlərinə də rast gəlirik. “Uşaq və buz”, “Yaz günləri”, “Məktəb sərgisi”, “Ağacların bəhsi”, “Cütücü”, “Qarğa və tülkü”, “Uşaq və pul”, “Qarıncə”, “Yalançı çoban”, “Uşaqlara” və s. qeyd edə bilərik.

Cəmi əlli il ömür sürən dahi şair yalnız 5-6 il ardıcıl ədəbi yaradıcılıqla məşğul olub. Lakin bu qısa müddət ərzində elə böyük ədəbi irs qoyub ki, bu irs tək ədəbiyyatımız üçün deyil, bütün Şərq poeziyası üçün əvəzsiz bədii xəzinə sayılır.

Yeganə BAYRAMOVA